

SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA
JEZYK

Tom 7/2018, ss. 291-294
ISSN 2353-1266
e-ISSN 2449-7983
DOI: 10.19251/sej/2018.7(22)
www.sej.pwsplock.pl

Arkadiusz Fordoński

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku

**W KRĘGU HISTORII, POLITOLOGII I EDUKACJI, STUDIA
I SZKICE DEDYKOWANE PROF. WITOLDOWI WOJDYLE,
POD RED. Z. KARPUSA, G. RADOMSKIEGO,
M. STRZELECKIEGO, TORUŃ 2012, SS. 1121**

Rzeczywistość społeczna z trzech perspektyw

Witold Wojdyło – politolog i historyk jest jednym z najbardziej uznanych polskich badaczy myśli politycznej, w tym w szczególności myśli okresu międzywojennego. Z okazji jubileuszu czterdziestolecia jego pracy naukowej grono współpracowników oraz osób, dla których odegrał istotną rolę na ich drodze naukowej przygotowało publikację prezentującą wyniki badań z zakresu politologii, historii i pedagogiki, a więc dyscyplin, z którymi profesor Wojdyło był związany w ciągu swojej kariery. Praca składa się z wprowadzenia naświetlającego sylwetkę jubilata, bibliografii jego prac oraz 49 artykułów. Recenzowana publikacja zawiera różne perspektywy badawcze oraz koncentruje się na zróżnicowanych przedmiotach badań, stanowi jednak pewną całość, opublikowane teksty spina bowiem pewna myśl przewodnia, a mianowicie refleksja na temat roli badacza w procesie badawczym, a nawet szerzej – w dążeniu do mądrości. Tematyka ta zaznaczyła się zarówno w pierwszym [Szulakiewicz, 2012] jak i ostatnim artykule recenzowanej książki [Dobrzeniecki i Szczęsny, 2012].

Teksty zawarte w pracy zbiorowej różnią się znacznie jeśli chodzi zarówno o zakres tematyki (od studiów poświęconych zagadnieniom szczegółowym, do rozważań natury ogólnej) ale niestety także poziomem. Obok materiałów zawierających pogłębiającą analizę określonych zjawisk odnajdujemy również teksty, oparte niemal wyłącznie na deskrypcji. Nie sposób każdego z nich analizować z osobna w tego rodzaju recenzji, zaprezentuję więc wnioski natury ogólnej oraz ich egzemplifikacje. Przedstawię

też tezy i sądy szczególnie interesujące, lub też w mojej ocenie wątpliwe, albo też takie, które według mnie wypływają z warstwy faktograficznej, a nie zostały zaprezentowane przez autorów. W tym ostatnim kontekście warto zwrócić uwagę na interesujący i kompleksowo omawiający wybrane zagadnienie artykuł Teresy Kulak poświęcony nauczycielce i działaczce oświatowej okresu rozbiorowego i międzywojennego Helenie Witkowskiej. W tekście tym autorka informuje na temat zaangażowania Witkowskiej w działalność na rzecz świeckiej i apolitycznej szkoły, by zaraz potem podać szereg informacji, na temat jej aktywności politycznej, która jak oceniam rzutowała na apolityczność jej samej jako nauczycielki – ta sprzeczność nie doczekała się jednak komentarza [Kulak, 2012, s. 287-288]. Zdumienie budzi z kolei twierdzenie zawarte w artykule Janusza Gmitruka, który przedstawił postać działaczki ruchu ludowego Marii Szczawińskiej. Gmitruk wskazuje, że Szczawińska opracowując statut Towarzystwa do Walki z Rakiem miała konsultować się z *lekarzami specjalistami – bioenergoterapeutami* [Gmitruk, 2012, s. 358].

Na uwagę zasługuje bez wątpienia przygotowane przez Dariusza Górze-Szopińskiego opracowanie na temat roli *think tanków* w amerykańskich wojnach kulturowych. Należy zgodzić się z oceną tego autora dotyczącą ogromnej roli sfery instytucjonalnej na polu konfliktów aksjologicznych. Góra-Szopiński celnie konstatuje, że *zróznicowanie poglądów i postaw społecznych nie upodabnia jeszcze stosunków międzyludzkich do stanu wojny. Sprawiają to próby przywłaszczenia instytucji władzy publicznej przez przedstawicieli jednej opcji oraz reinterpretowanie przesłania przejściowych zwycięzców w kategoriach uniwersalnej normy etycznej* [Góra-Szopiński, 2012, s. 457]. Jego badania naświetlają prawdziwość tej tezy, przynajmniej w odniesieniu do rzeczywistości Stanów Zjednoczonych. Jako tekst warty uwagi należy uznać także artykuł Piotra Grochmalskiego, który przeprowadził wnikliwą analizę niezwykle interesującego, choć niedostatecznie wciąż poznanego fenomenu w dziejach polskiej myśli geopolitycznej, a więc działalności organizacji „Ojczyzna” [Grochmalski, 2012]. Ten prekursorski materiał bez wątpienia wypełnia istotną lukę prezentując fenomen jakim było prowadzenie wnikliwych badań polskiej rzeczywistości geopolitycznej w skrajnie trudnych realiach okupacji hitlerowskiej. Na uwagę zasługują także same tezy tej organizacji, będące nie tylko świadectwem świadomości elit intelektualnych okupowanej Wielkopolski, ale także w większej części, niezwykle trzeźwą analizą zagadnienia polskiej racji stanu. Wysoka jakość analizy to także cecha artykułu Tomasza Sikorskiego poświęconego tematowi działalności Koalicji Republikańskiej [Sikorski 2012]. Epizod ten trudno co prawda uznać za istotny z perspektywy kształtowania się polskiego systemu partyjnego, ale za to bez wątpienia stanowił interesujący kontekst karier części prominentnych polskich polityków.

W publikacji nie brak tekstów godnych zainteresowania nie tylko z perspektywy naukowej, ale także z uwagi na walory literackie i popularyzatorskie. Pod tym kątem wyróżnia się wspomniany już tekst Dariusza Góry-Szopińskiego oraz artykuł Waldemara Rezmera, który warty jest uwagi wszystkich zainteresowanych historią wojny domowej w Rosji, a także zagadnieniem zbrodni bolszewickich. Tekst Rezmera został

poświęcony powstaniu chłopskiemu w guberni tambowskiej. Ten bardzo syntetyczny materiał jasno ukazuje przyczyny powstania, jego przebieg oraz znaczenie. Autor wnikliwie przedstawił uwarunkowania polityczne i militarne powstania, osadzając je w kontekście wojny domowej w Rosji i napaści Armii Czerwonej na Polskę. Dodatkowo jasno wykazuje nie tylko nieprawdziwość twierdzeń radzieckiej propagandy na temat zdarzeń tego okresu, ale także w interesujący sposób uzupełnia rozpowszechnione obecnie tezy na jego temat [Rezmer 2012].

Redaktorzy publikacji stanęli przed wyzwaniem pogrupowania materiałów, które dotyczyły bardzo zróżnicowanej tematyki. Wydaje się, że rozwiązanie które przyjęli, a więc podział ich na szerokie bloki tematyczne odpowiadające nauce historii i politologii, myśli politycznej oraz zagadnieniom edukacyjnym, było rozwiązaniem trafnym. Alternatywą było podzielenie ich na kilkanaście szczegółowych bloków tematycznych, co z pewnością było możliwe, ale spowodowałoby sytuację, w której objętość poszczególnych bloków drastycznie różniłaby się od siebie. Obrany wzorec sprawił, że uzyskaliśmy czytelny podział, a praca uzyskała harmonijną strukturę. Jednak nie wyeksponowano w efekcie jej znacznego atutu, a mianowicie komplementarności części tekstów, w tym w szczególności dotyczących: działalności dydaktycznej oraz organizacyjnej w sferze edukacji, kwestii niemieckiej w polskiej myśli politycznej i geopolitycznej, idei wychowania obywatelskiego w polskiej myśli politycznej, działalności niepodległościowej w okresie zaborów, działalności oświatowej i kulturalnej mniejszości religijnych w II RP, edukacji religijnej czy wreszcie myśli politycznej ugrupowań polskiej prawicy po 1989 roku.

Mankamentem pracy jest poziom korekty językowej. W części tekstów są liczne błędy językowe, czasami wpływające na odbiór sensu wyводу¹. Jest też szereg tekstów nienaganych pod względem językowym, co świadczy o tym, że korekta była nierówna lub też część autorów sama poświęciła stronie językowej więcej uwagi.

Recenzowana praca jako całość stanowi niewątpliwie wartościową publikację, zawierającą szereg godnych uwagi artykułów, a także prezentującą bogaty dorobek naukowy i dydaktyczny profesora Witolda Wojdyło, co należy uznać za jej niezwykle istotny wkład kronikarski. Nie jest jednak pracą pozbawioną mankamentów. Zainteresować powinna szczególnie tych, którzy interesują się polską myślą polityczną oraz jej licznymi uwarunkowaniami, w tym w szczególności związkami myśli politycznej i myśli pedagogicznej.

Bibliografia:

Dobrzeńcki R., Szczęsny W. W. 2012. O fałszywej historii jako mistrzyni fałszywej polityki i edukacji obywatelskiej. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyło*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.

¹ Przykładem jest chociażby zmiana nazwiska omawianego autora. Patrz: [Tyburski, 2012, s. 548].

- Gmitruk J. 2012. Maria Szczawińska 1901-1985. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Góra-Szopiński D. 2012. Media, think tanki i akademia w amerykańskich wojnach kulturowych. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Grochmaliski P. 2012. Działalność „Ojczyzny” a powojenny kształt polskich granic. Geopolityczne studium przypadku. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Kulak T. 2012. Udział Heleny Witkowskiej w tworzeniu programu „Nauki obywatelstwa” dla żeńskich szkół zawodowych w latach 1918-1932. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Rezmer W. 2012. Chłopskie powstanie w Tambowskiej guberni 1918-1922. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Sikorski T. 2012. Jednoczenie przez podział. Nieudana próba ratowania dziedzictwa Ruchu Młodej Polski przez Koalicję Republikańską. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Szulakiewicz M. 2012. O dojrzałości i mądrości w świecie współczesnym. Profesorowi Jubilatowi ad deliberandum. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.
- Tyburski W. 2012. Problematyka wychowania moralnego w myśli staropolskiej. W *W kręgu historii, politologii i edukacji, Studia i szkice dedykowane prof. Witoldowi Wojdyle*, red. Z. Karpus, G. Radomski, M. Strzelecki, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2012.